

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/23819,Katolicki-Uniwersytet-Lubelski.html>
2022-12-03, 03:43

Katolicki Uniwersytet Lubelski

Katolicki Uniwersytet Lubelski, uczelnia założona w 1918 jako Uniwersytet Lubelski, od 1928 Katolicki Uniwersytet Lubelski, 1938 status prywatnej szkoły wyższej na prawach państwowych. W PRL, pomimo nasilonych represji, uczelnia zachowała dużą niezależność od władz komunistycznych. 1976–1989 kadencje rektorów: o. Mieczysława Alberta Krąpca (1970–1983), bp. Piotra Hemperka (1983–1988), bp. Jana Śrutwy (1988–1989) i ks. Stanisława Wielgusa (1989–1998).

Na KUL znaleźli możliwość kontynuacji nauki studenci wyrzuceni z uczelni państwowych za zaangażowanie w protesty III 1968, m.in.: Seweryn Blumsztajn (Wydz. Filozofii Chrześcijańskiej 1970–1974), Władysław Panas (filologia polska na Wydz. Nauk Humanistycznych 1969–1973, potem pracownik akademicki KUL), Barbara Toruńczyk (socjologia na Wydz. Filozofii Chrześcijańskiej 1970–1974), Kazimierz Wóycicki (Wydz. Filozofii Chrześcijańskiej, ukończył 1974).

1970–1972 represje kilku osób z KUL zaangażowanych w organizację niezależną Ruch (m.in. aresztowany i usunięty z uczelni duszpasterz akademicki jezuita o. Hubert Czuma). Z Ruchem związana była Joanna Szczęsna, która po usunięciu z Uniwersytetu Łódzkiego podjęła studia na KUL (filologia polska na Wydz. Nauk Humanistycznych 1971–1976).

W l. 70. na kierunku historia na Wydz. Nauk Humanistycznych rozpoczęli też studia m.in.: Bogdan Borsewicz (1970–1975), Piotr Jegliński (1970–1974), Janusz Krupski (1970–1975), Marian Piłka (1973–1978). Ośrodkiem skupiającym ich niezależne działania stało się m.in. Koło Naukowe Historyków Studentów KUL. 1973 środowisko to doprowadziło do zablokowania działalności na KUL SZSP. 1974 utworzono namiastkę własnej uczelnianej organizacji

środowiskowej: Komisję Porozumiewawczą Stowarzyszeń Akademickich KUL, której pierwszym przewodniczącym był J. Krupski.

1972–1981 miejscem kształtowania niezależnych postaw wśród studentów KUL było duszpasterstwo akademickie o. Ludwika Wiśniewskiego przy klasztorze oo. Dominikanów. 24 X 1975 aresztowanie absolwenta KUL Stanisława Kruszyńskiego, 27 III 1976 skazanie go na 10 mies. pozbawienia wolności za krytykowanie PRL w prywatnej korespondencji do rodziny (ostatecznie zwolniony 24 IV 1976). XII 1975 jedna z pierwszych akcji opozycyjnych studentów KUL: rozwieszenie klepsydr z informacją o mszy w rocznicę Grudnia 1970 przez M. Piłkę, Annę Żórawską (późn. Samolińska) i Magdalenę Górską.

Ze środowiskiem KUL związane początki profesjonalnej poligrafii opozycyjnej w PRL. V 1976, w trakcie wyjazdu Sceny Plastycznej KUL, Wit Wojtowicz przemycił do Lublina pierwszy w dziejach PRL powielacz z Zachodu, kupiony przez P. Jeglińskiego i przeznaczony dla J. Krupskiego. Powielacz posłużył do wydrukowania m.in. kilku nr. pisma „Komunikat” KOR. Drugi, wydajniejszy trafił do środowiska KUL 1976/1977 (druk m.in. „Zapisu” i „Spotkań”). Jeden z przemyconych wówczas powielaczy przekazany do Warszawy stał się zaczątkiem Niezależnej Oficyny Wydawniczej NOW-a.

1975–1976 środowisko studentów włączyło się w akcję podpisywania protestów do władz państwowych w zw. ze zmianami w Konstytucji PRL. Wśród sygnatariuszy tzw. Listu 101 sześciu pracowników KUL. [Środowisko](#) Koła Naukowego Historyków Studentów współinicjatorem tzw. Listu 92 w tej samej sprawie. X 1976 kilkunastu studentów KUL włączyło się w akcję dostarczania pomocy osobom represjonowanym po wydarzeniach VI 1976 w Radomiu (pomoc dla ok. 20 rodzin; koordynator akcji Wojciech Samoliński). 285 studentów i pracowników KUL podpisało listy do Sejmu PRL domagające się powołania nadzwyczajnej komisji do zbadania przypadków niezgodnego z prawem represjonowania uczestników wydarzeń czerwcowych.

Od jesieni 1977 ważnym ośr. działań opozycyjnych było

środownisko skupione wokół pisma „Spotkania. Niezależne Pismo Młodych Katolików” (gł. absolwenci i studenci KUL: Janusz Bazydło, Zdzisław Bradel, W. Chudy, J. Krupski, Paweł Nowacki, Krzysztof Paczuski, W. Samoliński, Maciej Sobieraj, Jan Andrzej Stepek, Stefan Szaciłowski, Jan Krzysztof Wasilewski, Bożena Wronikowska, Maria Wrzeszcz). „Spotkania” miały własne zaplecze poligraficzne i zespół drukarzy, zw. ze środowiskiem KUL. 1980 wydano po czesku i przemycono na teren Czechosłowacji encyklikę *Redemptor hominis*.

16 X 1978 na wiadomość o wyborze Karola Wojtyły na papieża grupa 60 studentów KUL przemaszerowała gł. ulicami miasta od kurii biskupiej w kierunku uczelni. 1978 związanie się z ROPCiO grupy studentów KUL, której przewodził M. Piłka. 1979 aktywność ruchu w tym środowisku skupiła się wokół Piotra Tomczaka i Adama Cichockiego. Ze środowiskiem ROPCiO związany był m.in. Jerzy Cezary Malinowski, wydający „Kronikę Lubelską”. 1979 wśród studentów KUL wyłoniło się też środowisko KPN, któremu przewodził Piotr Opozda (wydawano „Słowo”). 1978 co najmniej 6 wykładowców KUL sygnatariuszami deklaracji założycielskiej Towarzystwa Kursów Naukowych (Władysław Bartoszewski, Irena Sławińska, Adam Stanowski, Zdzisław Szpakowski, Jacek Woźniakowski, Czesław Zgorzelski). 18 I 1980 w środowisku studentów KUL zawiązano Studencki Komitet Obrony Jasnej Góry, zw. z zapowiedzią budowy trasy szybkiego ruchu w pobliżu klasztoru w Częstochowie, prowadząc akcję informacyjną i ulotkową oraz zbierając podpisy w tej sprawie.

IV 1980 na bazie Komisji Porozumiewawczej Stowarzyszeń Akademickich KUL, której przew. został Włodzimierz Karpowicz, powołanie samorządu studenckiego – Rada Studentów KUL. 1980/1981 wyłonienie Prezydium Samorządu Ogólnouczelnianego (przew. Henryka Strojnowska, od XI 1981 Dorota Włodarczyk). Od jesieni 1981 5-osobowa reprezentacja samorządu miała prawo brać udział w posiedzeniu Senatu KUL.

V 1980 grupa studentów KUL zaangażowana w działalność Komitetu na rzecz Obrony Jana Kozłowskiego, działacza

chłopskiego skazanego na 2 lata pozbawienia wolności, zbierając podpisy pod petycją o jego uwolnienie. A. Stanowski opracował „Białą księgę” w tej sprawie. 26 V 1980 ok. 50 studentów KUL udało się do Sandomierza na rozprawę rewizyjną. Większość zatrzymana przez MO i SB, a kilkunastu ukarano grzywnami. VII 1980 kilku studentów i pracowników KUL zaangażowanych w akcję zbierania informacji o strajkujących zakładach pracy na Lubelszczyźnie, przekazywanych poprzez mieszkanie Jacka Kuronia do RWE. 26–30 VIII 1980 głódówka kilku studentów KUL w kościele św. Ducha w Lublinie jako wyraz poparcia dla strajkujących zakładów pracy na Wybrzeżu.

19 IX 1980 nadzwyczajne walne zebranie pracowników (242 osoby), wyłonienie Zakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ Pracowników KUL: Adam Biela, Andrzej Budzisz, Tadeusz Cebula, Adam Chruszczewski, Łukasz Czuma, Ewa Jabłońska-Deptuła, Irena Gębura, Krzysztof Gębura, Kamila Kasprzak, Marzena Kowieska, Piotr Kryczka, Faustyna Kupis, Grzegorz Lenartowicz, Elżbieta Listoś, Cezary Listowski, Andrzej Lulek, Roman Młynarczyk, W. Panas, Maria Pinkosz, Jerzy Rebeta, Antoni Remiszewski, Stanisław Smutek, A. Stanowski, Antoni Stępień, Barbara Styk, Konstanty Turowski, s. Aleksandra Witkowska, Norbert Wojciechowski, Elżbieta Wolicka, M. Wrzeszcz, ks. Tadeusz Zasepa i Czesław Zgorzelski (pierwszy komitet założycielski NSZZ spośród uczelni Lublina). 20 IX 1980 w prezydium Komitetu Założycielskiego: A. Stanowski (przew.), A. Stępień (wiceprzew.), N. Wojciechowski (sekretarz), E. Jabłońska-Deptuła, Grzegorz Lenartowski, K. Turowski, Czesław Zgorzelski i A. Lulek. A. Stanowski wszedł nast. w skład MKZ Regionu Środkowo-Wschodniego (I 1981 zastąpiła go tam E. Jabłońska-Deptuła) i był współzałożycielem grupy ekspertów przy MKZ (nieco późn. weszli do grupy także: J. Rebeta i A. Lulek).

25 IX 1980 powstanie Tymczasowego Komitetu Założycielskiego Niezależnego Zrzeszenia Studentów Polskich KUL (od poł. X 1980 jako NZS) w składzie: Michał Drozdek, Miłosz Gałęcki, Bogdan Giermek, Sławomir Gutkowski, Jacek Janas-Kaszczyk, Zygmunt Kęszycki, Małgorzata Kowalewska, Izabela Kwiatkowska, Jan

Strojnowski i Henryk Zyborowicz. Przedstawicielem TKZ wobec rektora został J. Strojnowski. W następnych tygodniach do składu TKZ dochodziły kolejne osoby (m.in.: Wojciech Bogaczyk, Stanisław Matejczuk). 13 X 1980 J. Strojnowski został przew. TKZ. 19 X 1980 W. Bogaczyk z KUL wszedł w skład Ogólnopolskiego Komitetu Założycielskiego NZS. 20–21 X 1980 w wyborach ogólnouczelnianych wyłoniono Tymczasowy Zarząd NZS w składzie: Mieczysław Cezary Olszewski (przew.), W. Karpowicz (wiceprzew.), Teresa Czerniecka (sekretarz), Agnieszka Bender, W. Bogaczyk, Czesław Caryk, T. Czerniecka, M. Drozdek, Z. Kęszycki, S. Matejczuk, Tomasz Mickiewicz, Janusz Olszewski, Krzysztof Prokop, Jacek Skrobot, Jan Syty i Tadeusz Zych. XI 1980–IX 1981 NZS KUL wydawało pismo „KUL-ier”. 3 X 1980, decyzją Prezydium KZ NSZZ „S”, pracownicy administracyjni KUL wzięli udział w ogólnopolskim godzinnym strajku ostrzegawczym.

28 IX–15 X 1980 strajk okupacyjny pracowników Towarzystwa Naukowego KUL, w zw. z naruszaniem praw pracowniczych i konfliktem z dyrektorem. Powołano Komitet Strajkowy Pracowników TN KUL. Jego przew. Marek Marczewski, zastępcami: I. Gębura, Iwona Kolak i Maria Wojtaszek. Strajk poparli pracownicy Redakcji Wydawnictw KUL, Zakładu Małej Poligrafii KUL oraz Sekcji Historii Sztuki KUL. W negocjacjach z Zarządem TN KUL uczestniczyli przedstawiciele Komitetu Założycielskiego „S”. Protest zakończony podpisaniem porozumienia i spełnieniem części postulatów strajkujących. Dwoje uczestników protestu (M. Marczewski i Grażyna Stępień) zmuszonych do opuszczenia uczelni.

11 XI 1980 wygłoszenie przemówień podczas manifestacji w Lublinie przez studentów P. Opozdę i Piotra Szczudłowskiego, 14 XI 1980 zatrzymani, a nast. przeciwko nim śledztwo. 28 XI 1980 12-godzinny strajk ostrzegawczy w ich obronie NZS KUL, żądanie wycofania oskarżenia. Podobne zatrzymania studentów KUL: 24 XI 1980 Krzysztof Jabłoński i Krzysztof Protz; 27 XI 1980 B. Giermek; 13 XII 1980 Zygmunt Kozicki. Powołanie Komisji Interwencyjnej NZS KUL.

XI 1980 akcja „S” i NZS KUL ws. zatwierdzenia przez władze

państwowe blokowanych stopni naukowych dla pracowników KUL: ks. Franciszka Blachnickiego, Ł. Czumy i E. Jabłońskiej-Deptuły. Pod petycją do Rady Państwa 208 podpisów pracowników i studentów. 12 XII 1980 Walne Zebranie Delegatów Kół „S” (432 związkowców), wybór Komisji Uczelnianej „S” (25 osób). 13 XII 1980 wyłonienie prezydium: A. Stanowski (przew.), Stanisław Litak (I wiceprzew.), Ł. Czuma (II wiceprzew.), E. Jabłońska-Deptuła (III wiceprzew.), ks. Kazimierz Ryczan (sekretarz), A. Chruszczewski (kierownik działu socjalnego), G. Lenartowski, A. Remiszewski i Jerzy Strojnowski. W składzie KU także: J. Bazydło, ks. Mieczysław Brzozowski, Klaudia Chlewińska, T. Cebula, ks. Wojciech Danielski, Janina Gawrysiakowa, I. Gębura, ks. Jerzy Grzywacz, M. Marczewski, R. Młynarczyk, ks. Roman Pomianowski, Teresa Rylska, Jan Sawicki, Anna Truskołaska, E. Wolicka, Czesław Zabrotowicz, Anna Zając i ks. T. Zasepa. I 1981 większość obowiązków A. Stanowskiego przejęła E. Jabłońska-Deptuła. W szczytowym momencie rozwoju (IX 1981) organizacja „S” na KUL zrzeszała 747 związkowców.

XII 1980–I 1981 A. Stanowski, E. Jabłońska-Deptuła i Jerzy Kłoczowski współinicjatorami Wszechnicy Nauczycielskiej. II 1981 do Tymczasowej Rady Programowo-Organizacyjnej Wszechnicy Związkowej weszli: J. Kłoczowski (przew.), E. Jabłońska-Deptuła, Czesław Zgorzelski, Jerzy Gałkowski, E. Wolicka, J. Bazydło. Oprócz nich wykładowcami wszechnicy byli też: Ryszard Bender, A. Biela, Ł. Czuma, Jan Ziótek, Zygmunt Sułowski, Z. Szpakowski. Troje przedstawicieli KUL stałymi delegatami na WZD Krajowej Sekcji Nauki: E. Jabłońska-Deptuła, Wiesław Müller i S. Litak. I–VII 1981 koło „S” w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL wydało 3 nr. pisma „Marginalia. Pismo Koła Bibliotekarzy NSZZ »Solidarność« KUL”. W redakcji: C. Listowski, Tadeusz Madala i Dorota Tkaczyk.

Po rejestracji NZS 3 III 1981 zebranie ogólne członków NZS KUL, zrzeszającego 618 studentów. 24–26 III 1981 demokratyczny wybór Zarządu: J. Strojnowski (przew.), M.C. Olszewski (wiceprzew.), W. Karpowicz (wiceprzew.), T. Mickiewicz (sekretarz), Katarzyna Lekan (skarbnik), Czesław Caryk, M. Drozdek, Henryka First, B. Giermek, Jan Kłoczowski, S. Matejczuk. IV 1981 W. Bogaczyk wszedł do

KKK NZS (od V 1981 w Prezydium KKK). IV–XI 1981 Komisja Informacyjna NZS KUL wydawała pismo „Kronika Wydarzeń”. IV 1981 powołanie Studenckiego Komitetu Obrony Więźniów Politycznych przy KUL. B. Giermek przew. Międzyuczelnianego Komitetu Obrony Więźniów Politycznych w Lublinie. 17 V 1981 NZS KUL współinicjatorem Pokojowego Marszu Protestacyjnego przeciw terrorowi i bezprawiu w Polsce i na świecie (w zw. z zamachem na Jana Pawła II); 25 V 1981 marszu protestacyjnego w obronie więźniów politycznych.

IV–V 1981 podczas I WZD Regionu Środkowo-Wschodniego do ZR „S” wybrany N. Wojciechowski. Kilkanaście osób z KUL zaangażowanych było w funkcjonowanie biur i agend MKZ/ZR. Rzecznikiem prasowym ZR W. Samoliński. Pracownikiem biura rzecznika prasowego, nast. kierownikiem Biura Informacyjnego ZR i redaktorem nacz. pisma „Informator” M. Sobieraj. Funkcję redaktora nacz. pisma „Biuletyn Informacyjny NSZZ »Solidarność« Region Środkowo-Wschodni” pełnili kolejno: C. Listowski, a nast. Z. Bradel. W pracę redakcji zaangażowani także: Krzysztof Sawicki, J.K. Wasilewski, Michał Zulauf. Szczególnie liczny był udział środowiska KUL we Wszechnicy Związkowej Regionu Środkowo-Wschodniego; w jej Radzie Programowo-Organizacyjnej: J. Kłoczowski, E. Jabłońska-Deptuła, Czesław Zgorzelski, J. Gałkowski, A. Stanowski, J. Bazydło. Czołową rolę w Komisji ds. Rodziny przy ZR oraz w Ruchu „Solidarności Rodzin” odgrywali: Maria Braun-Gałkowska, Bronisława Strojnowska, Elżbieta Tracewicz i E. Jabłońska-Deptuła. W Radzie Ośrodka Badań Społecznych Regionu Środkowo-Wschodniego „S”: Jan Turowski (przew.), ks. Zdzisław Chlewiński, ks. Władysław Prężyna i ks. Tadeusz Styczeń. 11 VI 1981 uroczystość nadania Czesławowi Miłoszowi tytułu dr. honoris causa KUL. 12 VI 1981 pod patronatem Wszechnicy Związkowej „S”, przy współudziale Samorządu Uczelnianego Studentów KUL i NZS KUL oraz pomocy organizacyjnej Szczepu „Zawisza” Niezależnego Ruchu Harcerskiego, na dziedzińcu uczelni spotkanie związkowców „S” i społeczności akademickiej z poetką-noblistką i z Lechem Wałęsą, który jedyny raz przybył wówczas do Lublina.

1981 pracownicy KUL współtworzyli pismo „Miesiące. Przegląd Związkowy”. A. Stanowski redaktorem naczelnym. W redakcji: W. Chudy (sekretarz), Janusz Szulakowski (oprac. graf. i redaktor techn.), Janusz Drob, Hanna Filipkowska, W. Panas, E. Wolicka.

28 X 1981 A. Stanowski złożył formalną rezygnację z funkcji przewodniczącego KU „S”. 13 XI 1981 na II WZD „S” wybór nowej KU (15 osób). W Prezydium: E. Jabłońska-Deptuła, ks. K. Ryczan (wiceprzew.), A. Remiszewski (wiceprzew.), Teresa Ośluk (sekretarz), A. Chruszczewski, I. Gębura, Adam Konderak. W KU ponadto: Janina Bąk, K. Chlewińska, Tadeusz Cybula, Ł. Czuma, Antoni Fetkowski, ks. J. Grzywacz, W. Müller, Ewa Patyk. 28 X 1981 udział pracowników administracyjnych w ogólnopolskim strajku ostrzegawczym.

6 XI 1981 KU NSZZ „S” Pracowników KUL ogłosiła na uczelni pogotowie strajkowe w zw. z konfliktem wokół protestu w WSI w Radomiu. 9 XI 1981 strajk ostrzegawczy NZS KUL, w ramach strajku podjętego tego dnia na wszystkich uczelniach Lublina, zorganizowanego przez Komisję Porozumiewawczą NZS Uczelni Lubelskich. 18 XI 1981 wiec społeczności akademickiej KUL z udziałem przedstawicieli „S” z innych uczelni oraz zakładów pracy i szkół Lublina. 21 XI 1981 pogotowie strajkowe. Od 24 XI 1981 strajk. Powołanie wspólnego pracowniczo-studenckiego Komitetu Strajkowego KUL (18 pracowników i 27 studentów). Przewodniczący Edward Zwolski („S”), a wiceprzew. T. Mickiewicz i Leszek Zegzda (obaj z NZS). Codziennie w południe dla strajkujących msza św. w auli uczelni, po której spotkanie informacyjne. W czasie protestu wydano 15 nr. „Informatora Strajkowego”. 9 XII 1981 zakończenie protestu.

Od 25 XI 1981 udział wykładowców i studentów KUL w strajku nauczycieli Lubelszczyzny (prelegenci z wykładami z historii najnowszej, literatury polskiej czy filozofii): m.in.: E. Jabłońska-Deptuła, M. Braun-Gałkowska, I. Sławińska, Czesław Zgorzelski.

13 XII 1981 rano decyzja Prezydium KU o nieogłaszaniu oficjalnego protestu i zamknięciu budynku. 14 XII 1981 ks. K. Ryczan, wiceprzew. KU „S”, zorganizował posługę kapłańską

12 ks. z Konwiktu KUL dla strajkujących zakładów pracy w Lublinie. 13-15/16 XII 1981 w strajkującej WSK Świdnik przew. Regionalnego Komitetu Strajkowego został N. Wojciechowski. Doradcą Komitetu Strajkowego w FSC Lublin E. Jabłońska-Deptuła. 9 I 1982 przeszukania pomieszczeń „S” i NZS na KUL przez SB.

W czasie stanu wojennego internowanie 10 wykładowców, pracowników i doktorantów (W. Bartoszewski, J. Bazydło, Z. Bradel, A. Cichocki, K. Gębura, E. Jabłońska-Deptuła, J. Krupski - do 22 X 1982 ukrywał się, W. Samoliński, S. Szaciłowski i Z. Szpakowski) oraz 15 studentów (W. Bogaczyk, K. Jabłoński, Wiesław Knitter, Z. Kozicki, J.C. Malinowski, Marek Michałowski, Jarosław Miszczak, Andrzej Nastula, P. Opozda, K. Prokop, K. Protz, Dorota Ragan, Andrzej Ruks, P. Szczudłowski i Paweł Turkiewicz). Dzięki ukrywaniu się uniknęli internowania m.in.: N. Wojciechowski (do III 1982), Maciej Sobieraj (do 2 IX 1982), B. Giermek (do IX 1982).

16 XII 1981 Andrzej Bereda aresztowany w zw. z akcją ulotkową, 3 II 1982 skazany przez Wojskowy Sąd Garnizonowy w Lublinie na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu.

W pierwszych tygodniach stanu wojennego w budynku KUL zorganizowano biuro pomocy materialnej (określane mianem „sklepiku”), w którym uczestniczyli m.in.: Ewa Barańska, E. Tracewicz, A. Truskolaska, Elżbieta Wolicka-Wolszleger i E. Zwolski; pomoc rzeczowa dla osób represjonowanych i ich rodzin oraz rozdawnictwo darów z Zachodu, częściowo przy współpracy podziemnych struktur „S” z zakładów pracy. Punkt pomocy rzeczowej (zwany „warsztacikiem”) funkcjonował także w mieszkaniu wykładowców KUL: E. i Czesława Deptułów.

6 III 1982 aresztowanie studenta S. Matejczuka (w zw. z działalnością w organizacji Polska Podziemna/Siły Zbrojne Polskiej Podziemnej i śmiercią sierż. MO Zdzisława Karosa), ciężko pobity i 8 IX 1982 skazany przez Sąd WOW w Warszawie na 6 lat pozbawienia wolności (1986 zwolniony na mocy amnestii).

8 IV 1982 w trakcie internowania aresztowany student P. Opozda (za działalność w organizacji Polski Ruch Oporu), 5 V 1982 skazany przez Sąd WOW – Ośrodek Zamiejscowy w Lublinie na 3 lata pozbawienia wolności (27 II 1985 zwolniony).

II 1982 uczestnictwo studentów KUL w Lublinie w tzw. spacerach świdnickich; 3–5 V 1982, 11 XI 1982 oraz 3 V 1983 w manifestacjach ulicznych (V 1982 22 studentów KUL ukaranych grzywną).

1982–1988 pracownicy naukowcy KUL gł. prelegentami podziemnej Wszechnicy Związkowej: m.in. W. Chudy, E. Jabłońska-Deptuła, Czesław Deptuła, A. Stanowski, ks. K. Ryczan, Jan Skarbek, Ł. Czuma, Z. Szpakowski, K. Gębura, ks. Edmund Rink, Czesław Zgorzelski, I. Sławińska.

Od X 1982 A. Truskolaska z Biblioteki Uniwersyteckiej KUL prowadziła Biuro Informacji Regionu Środkowo-Wschodniego, przygotowując serwisy informacyjne dla redakcji podziemnych pism. Prowadząc rozbudowaną sieć kolportażu, przekazywała do BU KUL egz. podziemnych książek i prasy, gromadzone przez ówczesnego dyr. Andrzeja Paluchowskiego w postaci jednego z największych w Polsce zbiorów tzw. prohibitów.

Działaniom opozycyjnym służył funkcjonujący od 1983 Uczelniany Samorząd Studentów KUL (1983–1985 przew. W. Bogaczyk). W ramach Wszechnicy Samorządowej spotkania z działaczami opozycyjnymi i emigracyjnymi. 1984–1986 przy samorządzie działała jednoosobowa komisja ds. represjonowanych studentów (Eryk Chojnacki). X 1985 apel władz samorządu ws. bojkotu wyborów do Sejmu PRL. 1987 utworzono Serwis Fotograficzny Samorządu Studentów (zał. Przemysław Omieczynski); 1988–1990 wydawano „Biuletyn Informacyjny Samorządu”/„Biuletyn Informacyjny Samorządu Studentów KUL” (założyciel i redaktor nacz. P. Omieczynski); 1988 powstało pismo „BIS Magazyn Akademicki” o charakterze ponaduczelnianym.

Sferę wolności na KUL poszerzała też działalność samorządów studenckich i kół naukowych na poszczególnych

kierunkach studiów: ekonomii (m.in. 26 II 1988 spotkanie z przedstawicielem ambasady sowieckiej, któremu wręczono petycję studentów KUL do Rady Najwyższej ZSRR ws. represji wobec uczestników wydarzeń w Ałma Acie); historii (m.in. 1985–1988 pismo „Teczka Historyczna”; 1985–1986 pismo „Materiały Dyskusyjne”; 21–22 X 1987 sesja naukowa „Polskie Państwo Podziemne” z udziałem Adama Bienia), polonistyki (m.in. 1984–1988 pismo „Wielkie Koło”) i socjologii (m.in. 22–24 III 1988 tydzień społeczny nt. „Społeczeństwo polskie końca lat 80-tych”), Dyskusyjnego Koła Filmowego „Luk” (m.in. 11–12 XII 1987 sesja filmowa „Non violence” poświęcona działalności Amnesty International; 17–18 V 1988 relacja filmowa ze strajku majowego w Stoczni Gdańskiej) oraz działalność kulturalna (m.in. coroczne Dni Kultury Studenckiej „Kullages”).

Od jesieni 1983 w środowisku studentów KUL działał [Ruch Młodzieży Niezależnej](#) (od 1985 jako RMN „Świt”), którego współzałożycielem był Zbigniew Syska. Ruch wydawał pismo „Świt. Młodzieżowa Bibuła dla Wszystkich” (późn. jako „Czarno na Białym”). 1984 Mirosław Filipowicz i Adam Hlebowicz wydawali pismo podziemne „Varia” (8 nr., obj. kilka s., nakł. ok. 50 egz., maszyna do pisania).

W KUL znaleźli zatrudnienie działacze opozycyjni, zwolnieni z pracy po aresztowaniach lub mający problemy ze zdobyciem posady: Włodzimierz Blajerski (1986–1991 dyr. Towarzystwa Naukowego KUL, od 1986 członek Tymczasowej Rady „S” Regionu Środkowo-Wschodniego), Andrzej Peciak (1985–1989 pracownik działu kolportażu Redakcji Wydawnictw KUL, od 1985 współinicjator podziemnego wydawnictwa Fundusz Inicjatyw Społecznych), W. Samoliński („Zeszyty Naukowe KUL”, od 1985 członek TZR „S”), K. Sawicki (Redakcja Wydawnictw KUL), M. Sobieraj (1983–1989 Redakcja Wydawnictw KUL), Krzysztof Stanowski (1985–1990 pracownik adm.), J.K. Wasilewski (1986–1988 introligator w BU KUL, twórca podziemnej Wolnej Spółki Wydawniczej) i Grzegorz Wołczyk (1984–1990 samodzielny referent w intendencji KUL, czołowy działacz podziemnej „S” w Puławach i od 1985 członek TZR „S”).

Na KUL trafiali także represjonowani studenci innych uczelni

oraz absolwenci szkół średnich, m.in. 1984 studia na historii rozpoczęła Anna Stawicka (potem Stawicka-Końkowska) z Gdańska.

29 IV–31 XII 1985 w areszcie przebywali studenci A. Bereda i P. Szczudłowski (w zw. z działalnością ulotkową), 14 IX 1985 obaj skazani przez Sąd Rejonowy w Lublinie na rok pozbawienia wolności w zawieszeniu, 31 XII 1985 zwolnieni.

W poł. lat 80. w KPN aktywizuje się nowe pokolenie studentów KUL, którego liderem jest Dariusz Wójcik (od 1983 członek Kierownictwa Akcji Bieżącej KPN Obszaru IV Lublin, od 20 XII 1984 członek Stałej Komisji Rady Politycznej KPN). Inni działacze m.in.: Andrzej Tadeusz Mazurkiewicz, Marek Mischczak, Paweł Mitrus, Piotr Nawrocki, Wojciech Wardawy. 11 XI 1987 KPN i NZS organizatorami pierwszej od 1983 manifestacji ulicznej w Lublinie. Od II 1988 gł. w oparciu o środowisko KUL wydawane pismo KPN „Goniec”.

XI 1986 powstaje Akademicki Klub Myśli Społeczno-Politycznej „Vade-mecum” o charakterze prawicowo-narodowym. Inicjatorami są: Andrzej Szlęzak (pierwszy prezes klubu), Marek Siwiec i Tomasz Pieczonka. 1987–1988 pismo „Vade-mecum” (w redakcji: Robert Rosłon – redaktor nacz., A. Szlęzak, Grzegorz Wysok).

1987 próba reaktywacji PPS podjęta przez braci Adama i Witolda Bobryków (m.in. wydawane pismo „Proletaryat”).

I-II 1988 studenci KUL wśród sygnatariuszy Porozumienia [Koziołek](#) zawartego w Lublinie przez KPN, NZS, RMN „Świt” i Ruch Wolność i Pokój nt. współpracy.

Od III 1987 działalność Komisji Uczelnianej NZS KUL w składzie: W. Bogaczyk (przew.), Marek Matejczuk (wiceprzew.), E. Chojnacki (przew. Międzyuczelnianej Komisji NZS Lublin), Juliusz Gałkowski, Natalia Gąsiorowska-Czarny, Mariola Kalińska, Renata Kowalczyk, Witold Lechowski, P. Omieczynski, Małgorzata Otrocka, Wojciech Rotarski, Tadeusz Sikora, Sylwester Strzałkowski i Z. Syska; zainicjowanie wydawania pisma „Żak”.

4 III 1988 zebranie założycielskie „S” KUL, w Komitecie

Założycielskim „S”: E. Barańska, A. Biela, W. Chudy, Waldemar Dagilis, Dariusz Dudek, Marek Gajewski, Aleksandra Gała, J. Gawrysiakowa, K. Gębura, Michał Grygielski, Anna Mańko, Tomasz Ożóg, A. Peciak, Alina Rynio, Jerzy Strojnowski, A. Truskolaska, G. Wołczyk, Krystyna Zarzycka-Stańczak. 17 III 1988 wniosek o rejestrację w Sądzie Wojewódzkim w Lublinie, 9 IV rewizja do Sądu Najwyższego, 16 VI 1988 odesłanie sprawy do ponownego rozpatrzenia. Po ponownej odmowie rejestracji w Sądzie Wojewódzkim (7 X), 25 X 1988 sprawa ponownie w Sądzie Najwyższym, który 24 XI 1988 rozpatrywał sprawę (prawdopodobnie bez konkluzji). 21 IV 1989 wycofano wniosek rejestracyjny wobec ogólnopolskiej legalizacji „S”.

7 III 1988 na terenie KUL wiec NZS i KPN, którego uczestnicy przeszli pod pomnik Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS). Zbigniew Sznajder z KUL odczytał rezolucję domagającą się m.in. rejestracji NZS. Próba udania się w kierunku pl. Litewskiego została zablokowana przez ZOMO (zatrzymani zostają m.in. 2 studenci KUL). 8 III 1988 w drodze na obchody III 1968 w Warszawie na stacji kolejowej Puławy zatrzymanych zostało 7 studentów KUL.

III 1988 akcja solidarnościowa z Kościołem w Czechosłowacji – zbieranie podpisów pod petycją do władz czechosłowackich o zwiększenie swobód religijnych w tym kraju.

28 IV 1988 na KUL spotkanie przedstawicieli 40 komitetów założycielskich „S” z całego kraju; m.in. poparto postulaty strajkujących w Nowej Hucie.

3 V 1988 wiec po mszy św. w kościele akademickim KUL z udziałem ok. 1000 uczestników; odczytanie rezolucji MK NZS Lublin ws. reaktywacji NZS i poparcia dla strajkujących. Sześciu studentów KUL ukaranych grzywną przez kolegium ds. wykroczeń za udział w wieczornej manifestacji po mszy św. w kościele Jezuitów.

4 V 1988 uchwała Parlamentu Samorządu Studentów KUL wzywająca władze PRL do podjęcia rozmów ze strajkującymi. 5 V 1988 wiec społeczności akademickiej KUL, decyzja o o podjęciu akcji solidarnościowej ze strajkującymi zakładami

pracy.

6-10 V 1988 siedząca manifestacja studentów KUL (tzw. sitting) na schodach wejścia głównego uczelni jako wyraz solidarności ze strajkującymi zakładami pracy; zbiórka pieniędzy na pomoc strajkującym i represjonowanym; 10 V próba wyjścia manifestacji studentów z terenu KUL w kierunku UMCS (w celu połączenia się z tamtejszymi studentami) powstrzymana siłą przez milicję; 19 studentów zatrzymano, kilku poturbowanych; sitting przerwano wobec zakończenia strajku w Stoczni Gdańskiej.

Od 24 V 1988 w barku KUL stała sprzedaż wydawnictw podziemnych (N. Gąsiorowska-Czarny, W. Lechowski). VI 1988 wydano pierwszy nr pisma „Volta-Lublin. Niezależne Zrzeszenie Studentów KUL” (drugi nr I-II 1989).

18 VIII 1988 w Castel Gandolfo W. Bogaczyk w imieniu NZS KUL wręczył papieżowi materiały dot. zrzeszenia.

22 VIII-1 IX 1988 parkan i rusztowania KUL od strony Al. Racławickich obwieszono transparentami i plakatami popierającymi strajkujące zakłady pracy w kraju. Codziennie w kościele akademickim KUL msze św. połączone z modlitewnym czuwaniem. W gmachu KUL uruchomiono punkt informacyjny nt. sytuacji w kraju. Akcje ulotkowe w Lublinie prowadzili m.in. W. Bogaczyk, M. Matejczuk i P. Omieczynski (udostępniając własny samochód). 26 VIII 1988 wiec studencki popierający strajkujących. 28 VIII 1988 wydano jedyny nr pisma „Informator Akcji Solidarnościowej”. 8 X 1988 w pomieszczeniach Duszpasterstwa Akademickiego przy KUL ogólnopolski zjazd przedstawicieli NZS.

26 X 1988 spotkanie informacyjne dot. powołania Stowarzyszenia Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Unia Młodych”. 8 XI 1988 nawiązanie oficjalnych kontaktów między KU NZS KUL a Grupą Inicjatywną SKMA „Unia Młodych” KUL.

Uczestnictwo przedstawicieli KUL: R. Bendera, W. Bogaczyka, E. Chojnackiego, J. Kłoczowskiego, Bohdana Królikowskiego, A. Stanowskiego w powołanym 26 X 1988 Obywatelskim

Komitecie Obchodów 70-lecia Odzyskania Niepodległości Regionu Środkowo-Wschodniego w Lublinie. 11 XI 1988 manifestacja patriotyczna na pl. Litewskim w Lublinie w dużej mierze przygotowana przez studentów KUL z KPN i NZS. W trakcie wiecu przemówienia m.in. pośła na Sejm PRL R. Bendera, W. Bogaczyka, A. Stanowskiego i D. Wójcika.

6 X 1988 NZS KUL rozpoczęło jawny nabór nowych członków. Funkcjonowała wówczas Komisja Uczelniana ds. legalizacji NZS KUL w składzie: W. Bogaczyk (przew.), M. Matejczuk (wiceprzew.), E. Chojnacki, Juliusz Gałkowski, N. Gąsiorowska-Czarna, M. Kalińska, R. Kowalczyk, W. Lechowski, P. Omieczynski, M. Otrocka, W. Rotarski, T. Sikora, S. Strzałkowski i Z. Syska. 30 XI 1988 demokratyczny wybór KU NZS KUL na nową kadencję (1988-1989) w składzie: N. Gąsiorowska-Czarna (przew.), Iwo Bender, E. Chojnacki, Juliusz Gałkowski, M. Kalińska, R. Kowalczyk, W. Lechowski, M. Matejczuk, P. Omieczynski, Jarosław Owiński i S. Strzałkowski. 29 V 1989 złożenie wniosku rejestracyjnego przez komisję do Sądu Rejonowego w Lublinie.

XII 1988 wykładowcy KUL: J. Kłoczowski i A. Stanowski, w składzie KO przy Przew. NSZZ „S”.

14-15 I 1989 na terenie KUL ogólnopolskie spotkanie przedstawicieli struktur założycielskich „S” szkół wyższych w Polsce, w którym wzięli udział reprezentanci „S” z 32 uczelni. W auli KUL spotkanie społeczności akademickiej ze Zbigniewem Bujakiem. 29 I 1989 nazwisko G. Wołczyka z KUL znalazło się w ujawnionym składzie TZR „S”.

II-IV 1989 udział w obradach Okrągłego Stołu: Adama Strzembosza (przew. podzespołu ds. prawa i sądów), A. Stanowskiego (podzespół ds. oświaty, nauki i postępu techn.) i E. Chojnackiego (zespół ds. stowarzyszeń i samorządu terytorialnego).

2 IV 1989 w składzie powołanego KO „S” Województwa Lubelskiego (od 30 VI 1989 KO „S” Lubelszczyzny) przedstawiciele KUL: J. Kłoczowski (przew.), M. Braun-Gałkowska, E. Chojnacki, N. Wojciechowski, A. Stanowski, G. Wołczyk i Czesław Zgorzelski. 4 VI 1989 Adam Stanowski

wybrany na senatora z listy KO z woj. lubelskiego.

29 V 1989 W. Bogaczyk i E. Chojnacki w składzie Międzyuczelnianego Komitetu Strajkowego NZS w Lublinie zw. z akcjami protestacyjnymi ws. rejestracji NZS.

25–26 X 1989 studenci KUL stanowią większość kilkunastoosobowej grupy KPN D. Wójcika okupującej gmach KW PZPR w Lublinie (chodzi m.in. o nagłośnienie wciąż uprzywilejowanej pozycji partii komunistycznej).

4 XII 1989 zorganizowano WZD „S” KUL, reprezentujące 362 związkowców (na 963 zatrudnionych), wybór Komisji Uczelnianej w składzie: Andrzej Juros (przew.), A. Biela (wiceprzew.), Piotr Paweł Gach (sekretarz), J. Gawrysiakowa (skarbnik), C. Deptuła, Janusz Kolasa, T. Ożóg, G. Wołczyk i Józef Zon.

1962–1989 środowisko akademickie KUL było rozpracowywane przez Wydz. IV KW MO/WUSW w Lublinie w ramach SO krypt. Ciemnogród oraz kilkudziesięciu SOR i KE.

Marcin Dąbrowski

[Region Środkowo-Wschodni, Lublin](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)